

SZERKESZTŐ
SZOKOLY VIKTOR.
(Dohányutca 1. szám.)

Megjelenik minden csütörtökön, sokféle képpel ellátva.
Előfizetési ár: Egész évre 6 frt; félévre 3 frt; negyedévre 1.50 kr.
Előfizethetni minden postahivatálnál és könyvárusnál.
Hirdetések díja: 4 hasáboz petit sor 2 uj kr.

KIADÓ-TULAJDONOS
AZ „ATHENAEUM”,
(Barátkotere 7. szám.)

Alkalmos karácsonyi-ajándék hölgyek és ifjak számára.

Éppen most jelent meg az „ATHENAEUM” kiadásában s általa minden könyvárusnál kapható:

A LOVAG-KOR ÉS HŐSEI.

Regényes korrajzok a történetből, tekintettel Magyarországra is. Nagy 8-rét, 414 l. 12 színes képpel. Ára 4 frt. — Egyik nagy napi lapunk a következőleg emlékezik meg e műről:

— „A LOVAG-KOR ÉS HŐSEI” cím alatt az „Athenaeum” kiadásában egy valódi díszmunka jelent meg, mely a lovagkor és hőseit 12 regényes korrajzzal eszteti: 1. Nagy Károly császár és lovagjai. 2. Cid el Campedor. 3. Szent László király és lovagja. 4. A kereszties hadjáratok. 5. A három nagy lovagrend. (A templáriusok, Jánoslovagok és németlovagrend Európában és Magyarországon.) 6. A nagy lovag játékok és tornák. 7. A kőbor-lovagok. 8. Az istenítélet és törvénykezési párbajok. Párbajok a törökháborúk korában magyarok és törökök közt. 9. A rabló-lovagok kora. 10. A titkos büntörvényszékek. 11. A lovagok szövetsége. 12. A lovagrend kimalása. — Ime 12 kiválóan érdekes mozzanat, melybe azonban az egész lovagkor története be van foglalva, mulattatóan, tanulságosan, kellemes olvasmány alakjában előadva, s annyi gondolattal, oly elevenül esztelve, hogy a csak regényekben gyönyörködők sem fogják, ha hozzáközelnek, olvasatlanul hagyni. Mindenik fejezet egy kikerakított egézet képez, melyet a tárgy egy ége összefog, s mi ránk nézve még

bármesebbé teszi e munkát, az, hogy majd mindenütt, a hol szükséges volt, a mi lovagkori viszonyaink is be vannak szöve, vagy, mint Szent László, áudlóan is tárgyalyva. A mi anyagi korunkban ez elmúlt idők regényes rajza kétszeres érdeklél bir: mint a régi hagyományok világa s mint egy ma nem értett kor festése. De Cidnek, de Guesclinek, Bayardnak a lovagiaság nymbu-zával körített alakjai, Nagy Károly, az idők megte-entő, e vagy legalább fejlesztője, Szent László, annak kiváló alakja s mindazon tornák, miket a képelet regé-ies varázsszal vont be, ne érdekelnek-e a mi közönségünket? Ne óhajtanak-e többet tudni róluk és tüzetesebben mint a miket csak vonatkozásból ismer? Alig hiszszük, s épei azért remélhetjük, hogy e munkának lesz közönsége: annyival inkább, mert a hozzá mellékelt esinos festmények rajzait szemléltetővé teszik. Ámhatjuk mint érdekes olvasmányt, mely nek és fiatalok számára karácsonyi és ujévi ajándékunk igen alkalmas.

AZ „ATHENAEUM”
Nagy képes naptára | Kis képes naptára
1871-ik évre.

XII. évi folyam.—Ára e 30 tömött 4-rét ivü könyvnek 1 frt. | I. évi folyam: 4-rét 104 oldal, 19 szép képpel. Ára 50 kr.

Az „Igazmondó” naptára 1871-re.

Első évi folyam. 4-rét, 104 oldal, számos képpel. Ára 50 krajcár.

Mai számunkhoz van mellékelve a „Hazánk s Külföld” és „Heti Posta” előfizetési felhívása.

A „Hazánk s Külföld“ szerkesztősege számára minden levelet: mászáros-utca, 2. szám, II. emelet, Káczár Emil úrhoz, e lapok szerkesztőtársához kérünk utasítani. A személyes látogatások is ide kérjük.

TARTALOM.

Cikkek: „Két millió.“ (Beszély. Folytatás.) — „A dalnok átka.“ (Utländ költeménye.) *Prém Józseftől.* — „Jelenet a straszburgi ostromlottak életéből.“ — „A rézonvillei ürtüznél.“ — „Ünnepi szokások.“ *T. J.-tól.* — „A hús táptértéke.“ *Hangel J.-tól.* — „Mindenféle világok.“ (A világitás történetéből.) — „Egy hét története.“ *Vadnay Károlytól.* — „Vegyes közlemények.“

Képek: A tervezett boulevard látképe a város felől. — A boulevard látképe a város vége felől. (Lásd múlt számi „Pest szépítési terveiből“ című cikket.) — A két közjegyő. (A „Két millió“ címűbeszélyhez.) — Jelenet a straszburgi ostromlottak életéből. — A rézonvillei ürtüznél, 1870. aug. 18-dikán.

Irodalom.

— („*Athén harminc zsarnoka,*“) eredeti regény, írta Télyfy Iván, kitünő görög nyelvészünk s kiadta Lauffer Vilmos; ára az 1 kötetnek 1 frt 80 kr. Mindenesetre igen érdekes mű, mert nálunk ritkaságok közé tartozik, hogy szaktudósok regényírással is foglalkozzanak.

— („*A korteskedők,*“) eredeti elbeszélés báró Ukerman Aladártól; egy kötet, ára 1 frt. Kiadta Lauffer Vilmos.

— („*A bolygó zsidó,*“) Sue Jenőnek ezen világhírű regényéből Lauffer Vilmos kiadásában most a 3., 4. és 5-dik kötet jelent meg; egy-egy kötet ára 80 kr.

— („*A magyar honvéd,*“) vagy „Budavár bevétele 1849-ben.“ Szimú Vahot Inrétől. Kiadta Lauffer Vilmos; ára 40 kr.

— *Országos törvények* a véderőről, a honvédségről és népfelkelésről, miniszteri szabályrendeletekkel együtt. Kiadta Lauffer Vilmos; árak 40 kr.

— „*Deák Ferenc-adomák,*“ kiadták a Rosenberg-testvérek; árak 1 frt 20 kr. Tudvalevő, hogy Deák Ferenc egyike a legkedélyesebb adomázóknak; e füzetben tehát „az öreg“ urat jellemző adomákat vesz az olvasó.

Szerkesztői üzenetek.

— *Mindazon tisztelt munkatársunkat, kik becses dolgozataikkal lapunk eddigi érfolyamait oly érdekes gyűjtőanyaggyé temni közreműkölték, mely gyűjtőanyag hazai ismeretterjesztő irodalmunknak nem válhatik szegényére, — szívesen kérjük itt, (a mennyiben magán sorainkkal fülkérvesztésünk szerkesztői elfoglaltságunk nem engedte,) szíveskedjenek támogatásukkal lapunkat a jövőben is megörvendeztetni.*

— *Bucsanbba:* Mind a múlt, mind a jelen hó első napjaiban írunk magánlevelet.

— *Fiuméba:* K. T. és G. G. magyar tengerészeknek. Legbiztosabban írhatni az illetőnek Bajára.

— *Budára:* K. Lajosnak. A távirtdák-történetét szívesen látjuk. A többről lapunk régebbi érfolyamaiban kimerítőleg olvashatni.

— *Kalocsára:* H. J.-nek. Ezt is és hasonlókat a jövőben is szívesen látunk.

— *Érsenjében:* T. F. Sajnálkozásunkra most nem felelhetünk meg a megtisztelő kívánatuk.

— *Lávi Jenőktől:* lapunkban titok fog maradni.

— *Budán:* L. P.-nek. A „Heti Posta“ tárcájába szántuk.

— *Sz. L. urnak:* Köszönettel vettük, mert mindkét küldemény érdekes.

Ujdonosságok.

* (*A magyar tudományos Akadémia*) által hirdett pályázatok közül a következők beküldési határnappái vannak lejárában: I. A gr. Teleki drámai pályázat (ezuttal vigjáték) lejár 1870. dec. 31-én. II. A Dóra-féle kereskedelmi pályázat, lejár 1871. január 31-dikén. III. A Gorove alapítványi pályázat (iskoláztatás a XVI. században), lejár 1871. január 31-én. IV. A vitéz-alapítványi pályázat (Erdélyi polgári alkotmánya), lejár 1871. jan. 31-én. Mire a pályázókát emlékezteti, Pesten, 1870. dec. 6-án, Arany János, főtitkár.

* (*Fegyelműzés és körletem.*) Miután Lucretius Carus „De rerum natura“ című könyvének magyar műfordítása elhagyta a sajtót, s a napokban szétküldése megkezdetik: felkérjük azon t. ivartört. urakat, kiknél még ilyenek kün volnának, azoknak mentől előbbi szíves beküldésére. — Pesten 1870. dec. 10. Az „Athenaeum“ kiadóhivatala.

* (*A Beethoven-ünnepélyt*) dec. 14. és 15-ik nap-

jaün tartják meg a nemzeti színháznál. Első nap Goethe „Egmont“-ját adják elő Szilgigeti fordításában és Beethoven zenéjével; második nap „Fidelio“ operát: 16-ikán pedig diszhangverseny egy a redoutban Liszt Ferenc vezetése alatt.

* (*A delegációk,*) hír szerint, dec. 16-án újév utánra elnapolják üléseiket, és január meg február-ra a közös állambházartás, az eddigi budget alapján, felhatalmazás mellett kezeltetik. Más módszer nines is arra, hogy a delegációk alaposan végezhessek teendőiket.

* (*Petőfinek*) egy, eddig kiadatlan költeményét közlé dec. 8-án a „Hon.“ Az érdekes közlemény egy költői levél, melyet Petőfi 1846-ban, május 22-én írt Várady Antalhoz, s mely a költő eredeti kéziratában küldetett be Jókaihoz, ki a kézirat hízeles volta mellett tanuszkodik. A költemény kezdete magánviszonyokat érint, végső sorában azonban közállapotokra tér át:

HAZÁNK S A KÜLFÖLD.

Ismeretterjesztő, szépirodalmi és társaséleti illusztrált hetilap.

50. szám.

Pest, 1870. December 15.

VI. évfolyam.

Két millió.

— Beszély. —
(Folytatás.)

III.

— Alázatos és engedelmes szolgája! — mondá ezen látogató, egy alacsony, élénk férfi, a kehlheimi két közjegyző egyike s egyszersmind versenytársának tökéletes ellentéte, ki egy magas és testes, szóban és mozdulatban nehézkes úri ember. — Alázatos szolgája! Én házának egészen legbelsejébe nyomultam, a nélkül, hogy bejelentetnem volna magamat, s ezt azon egyszerű okból

mosolyogva hajtotta meg magát s őt megszakítani akarta, Halbmaier ur így folytató: Én sohasem nyilatkoztam máskép, ezt mindenki tudja. Hanem mondja meg ön nekem, vajjon nem volna-e némi összegre szüksége, míg bankárai a pénzt folyóvá teszik; épen tizezer forint lever nálam céltalanul, mely egészen az ön rendelkezésére áll.

— Ön nagyon is jó, — mondá Daube, midőn végre szóhoz juthatott.

A tervezett boulevard látképe a város felé. (Szövege a múlt számunkban volt.)

nem tevém, mert senkit sem találtam, a ki bejelentsem. Az ön szerencsége ismeretes már Kehlheim minden utcájában s egymással találkozá, mindenki csak ezen meglepő újdonságról beszél; azért hát lehetőleg siettem, hogy én legyek a szerencsekívánók legelsője. Azon vagyon valóban nem juthatott volna jobb kezekbe, — folytatá a kicsinyke ember, kit Daube ur e közben székkel kínált meg; — ezt mind én, mind nőm azonnal megjegyeztük. — S midőn Daube ur e szavaknál

— Ön tehát elfogadja? dicső! Engedjen nekem csak öt percre haza futhatnom, hogy a pénzt kezei közé adhassam.

— De — —

— Habozás! Ön ezen előleget nekem egy hónap múlva visszandja. Ezek oly pénzek, melyek az innen Freibergig tervezett vasutra folytak be; ez kitérő spekuláció. Ön esodálkozik, édes Daube ur? Az ügy egészen titokban foly nyolc-tíz rész. vényes közt, mert kilencszázezer forintnál nines

többre szükség, hogy az egész vidék jóléte s a mellett saját tőkénk megtízszerezessék!

— Sapperlót! kiáltott fel Daube ur, kit az ügy nagyon kezdett érdekelni, — az igaz, hogy ez a kis Freiberg nagyon gazdag és ipartízó.

— Csitt, csitt, nem is tudom, hogyan jöttem így bele a fecsegésbe.

— Fordulnak elő területi nehézségek?

— Semmi figyelemreméltó.

— S kell nagybirtokosokat kárpótolni?

— Csak kettőt: Baerenstark és Balkenholz urakat, ezek azonban a miénk!

— Ah úgy! S mennyi van már a kilenesszázezer forintból aláírva?

— Két harmadrésze, a többire nézve pedig már vannak ígérkezésem.

— Halbmaier ur! — jegyzé meg Daube, a közjegyzőt bizalmasan lökve meg könyökével, mialatt ajkain jelentős mosoly lebegett.

— Nos Daube ur? — kérdezé a közjegyző, szavainak kérdező tekintetével nyomatékos adva. — Nevét ily rendkívül hasznos vállalatnál hangoztatni hallani igen nemes érzés lehetne egy rögtön Krüzussá lett férfira nézve.

— Mindenesetre; s hozzá jó társaságban; de a fentmaradt összeg még nincs határozottan oda ígérve, — nemde így mondá ön nekem?

— Nincs.

— Jól van hát; a fentmaradt háromszázezer forintot én írom alá! Szíves lesz ön nekem ezen szolgálatot tenni?

— Hogyan ismeri ön az én gyöngye oldalamat, Daube ur.

— Az ügy tehát el van végezve?

— Saját házában ön parancsol.

— Hála istennek! — mondá Daube, mintha valami nagy diadalt aratott volna.

— E pillanatban azonban megnyílt az ajtó s Habicht ur, Kehlheim városának másik közjegyzője lépett be kollégájának nagy bosszúságára, Daube urnak pedig nagy csodálkozására, ki nem tudta, hogyan jut ezen urak látogatásához, kik nem tartoztak bizalmasb ismerői közé.

— Daube ur, — szólalt meg Habicht vontatott hangján, — szándékom volt írni önmek, hogy szíveskedjék irodámba fáradni, midőn a véletlen épen lakása előtt vezetett el s ezen gondolatom támadt, hogy önt ezen fáradságtól megkímélhetem.

— Ha azt hiszi, hogy majd tágitok tőle, nagyon téved, — mormolta Halbmaier maga elé.

— Ne zavartassa magát kedves kolléga, — folytató Habicht Halbmaier felé fordulva, mintha

eltalálta volna annak gondolatait; — azon szolgálát, melylyel én kinálandom meg Daube urat, csupán érdemei jutalmazásának tekintendő, mihez szeretném, ha száz tanúm is volna.

— Szolgálat! — kiáltott fel az új milliomos meglepetve.

— Két szóval ki fogom magamat magyarázni, — folytató Habicht meggondoltan; — Daube ur, ön nemde ismeri a seethali kis majort?

— Mindenesetre, azt tudniillik, melyből havonként mintegy ezer font vaját küldhetnék eladásra, — viszonzá Daube ur.

— Tökéletesen úgy van! Nos tehát Seethal és még száz más birtok ura meghalt, az új tulajdonos pedig el akarja azokat adni, a mi oktalanság volna, avagy egy becsületes és tevékeny kezelőt óhajtana számukra. Az előnyök szembeszökők; ön üzletével mérsékelt vagyoni állapotban hagyott fel, s ön azon férfi, a kit használhatnánk. Nos Daube ur, akarja ön ezen állomást?

— Én? — kiáltott fel Daube, mialatt Halbmaier harsogó kacajban tört ki.

— Mily választ vígyek Seethal grófnak? — kérde Habicht, nem hagyva magát hideg véreből kisodortatni.

— Mily választ? — viszonzá Daube megakadva, — azt, hogy én . . .

S minthogy Halbmaier újra kacagni kezdett, Daube viszhangoztatta jókedvét, mialatt Habicht arcának egyetlen izma sem változott.

— Nem hittem volna, hogy ajánlatom ily tréfás legyen, — mondá.

— Nagyon is tréfás! — viszonzá Halbmaier; — ön tehát mítsem tud?

— Ó mítsem tud, — jegyzé meg Daube, — hiszen látja ön.

— Felügyelői állomás Daube ur számára!!

— Számomra! Ugyan Habicht ur, mi az ára Seethalnak s a mi hozzá tartozik?

Halbmaier fileit hegyezte.

— Négyszázezer forint, — jegyzé meg Habicht.

— Habicht ur, hahogy a gróf ezen jószág eladása fölött velem tárgyalásba akarna becsátkozni, azt hiszem, hamar megtörténhetik az alku. Halbmaier most már nem nevetett.

— Ön azon nézetben van? — kérdezé Habicht, mintha nem jól értette volna a mondott szavakat.

— Azt mondom, hogy *egy kis örökséghez* jutottam, édes Habicht ur. (Daube épen oly könnyedén veté oda azon szavakat: „egy kis örökség,” mint a mily könnyedén rendelkezett azon vagyon fölött, mely még nem volt kezei között;) azt mondom, hogy egy kis örökséghez jutottam s hogy

azon esetben a seethali jószág vevőjeül lépek föl, hahogy a gróf ur nem talál oly felügyelőt, a milyet óhajt.

Halbmaier oly mozdulatot tett, mely Habichtot arra készíteté, hogy hozzája fordulva gyorsan sűgja:

— Kolléga ur! nem az nyer mindig, a ki elébb kél föl.

— Ó tud mindent! — gondolá Halbmaier, miközben meghajtotta magát Habicht előtt.

— Olvassa ön ezt, — mondá a volt könyvkeskedő, elhúzva a hivatalos levelet.

— Daube ur, én szerencsét kívánok önnek s ajánlatomat ezennel visszavonom, — jegyzé meg Habicht a levél olvasása után.

— De én fentartom a magamét.

— Illető helyén majd jelentést teszek róla, de nem ígérem meg, hogy támogatni is fogom; mindenek előtt saját klienseim érdekei! Én a végsőig ellene fogok szegülni Seethal gróf szándékainak.

— Mily férfi! — kiáltott föl Daube elragadtatva, de annál nyakasabbá téve.

— Fogadnék, — mondá magában Halbmaier, — hogy az adásvevési szerződés már készen hever a kolléga íródlájában! — E gondolattal akart távozni, midőn azonban kollégáját lassu léptekkel követni látta őt, még egyszer visszafordult.

— A háromszázezer forint értékű részvényen kívül fogok az ön számára községi gondnoki kinevezést is hozni magammal, melynek okmányát most állítják ki, édes tőkepenész ur, — szólt önelégyült arccal Daube urhoz.

— Községi gondnok! pfuj! — kiáltott fel Daube és Habicht ur egyszerre.

— Ha a városban az első állást bírhatjuk, — folytatá Habicht ur, s a dolog tökéletesen bizonyos, mi végre volna szükséges a második állásért fáradni? Mostani polgármesterünk, Grünwald ur egészségi állapota követeli, hogy Karlsbadba utazzék, s ő maga mondá nekem tegnapi, hogy pillanatig sem késlekednék leköszönni, hahogy méltó utódot találhatnánk számára. Én ugyan nem örömet avatkozom ily ügyekbe; ez esetben elventől mindazáltal elállok s lehetőleg megteszek mindent; hiszem is, hogy nem foly le egy óra, s Grünwald ur önt fogja Kehlheim polgármesterévé ajánlani!

— S ön ezt megteszi? — kiáltott fel Daube ur.

— Már mintha megtörtént volna.

Halbmaier meg volt semmisítve.

— Barátim, — folytatá Daube ur áradó örömeben, — legyenek szivesek ma nálam ebédelni.

— Igen szivesen, — sietett válaszolni Halbmaier.

— Ha lehet, ha lehet, — válaszolt Habicht, most is hidegen maradva.

Most már csakugyan eltávozott a két közjegyző.

— Két millió és polgármesterség, és György összekelése Schönberg báró kisasszonnyal! — mormogta Daube ur, ki a változatos érzemények sulya alatt csaknem zseroskadt. — Ugyan ki mert volna magának egy napra ennyi boldogságot álmodni?!

IV.

A most elbeszéltek után néhány óra mulva nagy zajjal nyílt meg a Daube szobájába vezető ajtó, melyen Natalie, Angelika és György rohant be.

— Mialatt a komoly férfiak kávé mellett komoly dolgok fölött komolyan értekeznek, — mondá Angelika nevetve, — mi meg ide menekülünk!

— Jó gondolat volt anyánktól, hogy itt tartotta őket ebéden, — jegyzé meg György, — székeket helyezze el.

— Nekem minden pompásnak s kellemesnek tűnt fel, még Halbmaier ur is, — szólt Schönberg kisasszony.

— Natalie, nem álom mindez? — folytatá György, néhány másodperenyi szünet után megragadva jegyesének kezét.

— Én is csaknem tartok tőle!

De hogy ezen gyorsan felmerült gondolatot elűzzék, gyermekkori emlékeikről kezdtek el beszélni.

— Miről beszélgettek? — kérdezé egyszerre Angelika, kíváncsian tolva székét a szerelmesekhez közelébb.

— Hogy Amerikát Columbus Kristóf felezte föl, — viszonzá György komikus ünnepélyességgel.

Erre aztán a három fiatal harsány nevetésben tört ki, mit Daube ur vendégeinek belépte szakított meg.

— Tudja ön szomszéd ur, miért nem fogadta el Habicht jegyző férjem meghívását, — kérdezé Daube asszony Schönberg báró felé fordulva, mialatt Daube ur Halbmaierrel a szoba egyik szögletében a háromszázezer forintnyi részvény aláírása fölött vészett.

— Ah, szomszéd asszony, jegyzé meg Schönberg báró szokott finom mosolyával, — mily gyorsan találja belé kegyed magát szerepébe! s — míg zenéléshez történtek előkészületek, utána tévé: — Nos György, fejezze ki a zongora billentyűin azon érzelmeket, melyekkel most szíve tele van.

— Báró ur, azok kifejezhetlenség, — felelt szerelmesen a fiatal ember.

Most végre kimért léptekkel s fagyos arccal megjelent Habicht ur is. Daube asszonyság keser-

kés édes szemrelányásait minden szemhunyorítás nélkül hallgatta, a leülésre tett kinalást egy kézmozdulattal megköszönte s azt mondá Daube urnak, hogy számára renkívül fontos közlendője van. Daube, ki azt hívé, hogy a Seethal fölötti szerződést hozza, azt viszonzá: Habicht ur méltóztassék csak egészen nyíltan szólani.

— De én azt hiszem, Daube ur, hogy jobb volna — —

— Beszéljen csak, minék ezek a cerimóniák!

— De ismétlem, hogy . . .

— Beszéljen csak; itt egészen bizalmasan vagyunk.

— Ön kényszerít reá, Daube úr.

— Igaza van, én kényszerítem.

— Én mindig mondtam, — kezdé el Habicht

Tehát igaz, hogy az ön neve Daube Anasztáz Lajos György?

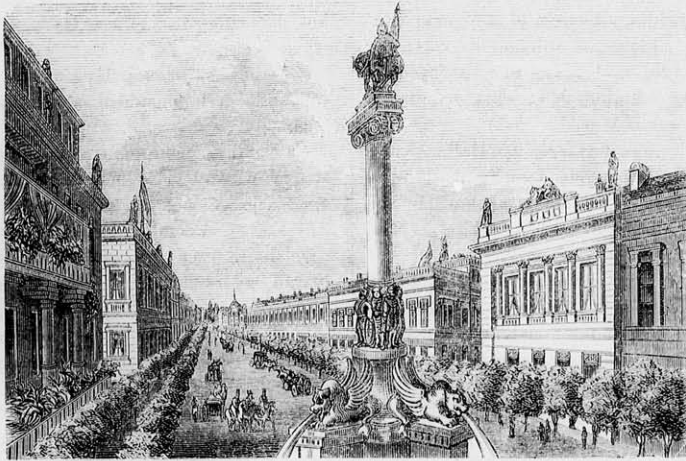
— Ezek vezeték és keresztneveim! — kiáltott Daube úr.

— Anasztáz sem nem közönséges, sem nem terjedt név, — folytatá Habicht hidegvérűen; ennél fogva azt lehetne hinni, hogy csak ön viseli azt s ez mégis tévedés.

Mindamyan megijedtek, de Halbmaier jobban a többinél.

— Létezhetik tehát a földön még egy másik Daube Anasztáz Lajos György is, — tévé hozzá Habicht, — a ki a Siringapamban elhúnythoz s millióihoz igényt és rokonságot tart . . .

— Nagy isten! — röpönt ki a szó mindegyik ajkain.

A boulevard látképe a városliget felé. (Szövege mult számunkban)

úr még mindig állva s torkát ráspolyozva, — s máttól fogva még több okom lesz mondani, hogy a nevek hasonlatossága számtalan társadalmi és családi zavarnak az oka. E szavak közben minden szem Habicht felé fordult, ki így folytatá: — A csillagok feláldozák éjeiket és szemcseiket, hogy a véghetlen űrben valamely bolygót találhassanak, melynek ők lehessenek keresztapjai; napjaink vegyészei — miként a mult idők alchemistái — kísérletet tesznek aranyat csinálhatni; a szenvedélyes kertészek azon fáradsnak, hogy kék rózsát hozhassanak létre; a jogtudósok törvénykönyvekbe ássák magukat; a merengő szellemek szörnyterveket teremtenek, de arra senki sem gondol, hogy az embereknek ne legyenek egyenlő neveik! Ez erős vád, de megmaradok mellette!

— Ki épen úgy be tudja bizonyítani állításait, mint az első Anasztáz.

— Ne beszéljen ön tovább! — kiáltott fel Daube úr, mialatt a jelenlevők, különösen Halbmaier vizsgáló szempillantásai Habicht ajkain függöttek, míntha azokon látni lehetett volna a szavakat.

— Barátom, — mondá végre a volt könyvkereskedő nagynehezen, — ezen urral magannak kell maradnom. Most fejezze be uram, — folytatá Daube, mintán mindnyájan eltávoztak, bármily nagy volt is kíváncsiságuk.

— Ön megértett engem, Daube úr, — jegyezte meg Habicht; — ön belátta, hogy a külügyminiszteriumban eltévesztették a címetet, minék oka a nevek egyenlősége; szóval: ön megértette, hogy nem ön az a Daube, a ki örököl! E hirt

Grünwald úrtól tudom, kit az ön polgármesterré való kinevezése miatt látogattam meg, s beláttam, hogy ezt önnel mielőbb kell tudatnom.

— De meg kell jegyeznem, — viszonzá a csapást magáról elhárítani igyekvő Daube, — hogy a Daubeknek csakugyan volt Seringapamban egy nagybátyjuk.

— A mint látszik, az ön névrokonai a maguk részére ugyanezen körülményt érvényesíték.

— Ha ön, uram, vissza akar térni a harmadik nemzedekre, találni fog odaít a tengeren túl egy Daubét, ki ott első alapított vörös- és fehér-tímárságot; hasonlókép egy másikat, egy ügyes vegyész, ki illatszerek desztillálásával foglalkozott; végre a harmadikat, ki iszonyu harisnya- és szatőcsárut vitt magával oda, miknek szerencsés eladása következtében

fokról-fokra csakugyan jöhetett azon helyzetbe, hogy oly vagyont...

— Ez ugyan lehetséges lehetne; de a másik Daubek nagybátyja ki jeles geolog volt, ott nem valami nyomorúságos aranyeret, hanem gazdag platina-bányát talált, minék következtében ez is nagyon meggazdagodhatott. Egyébiránt édes ur, ezt a dolgot majd hivatalosan is fogják önnek jelenteni. Én csak azért előztem meg a hivatalos hírt, hogy óvakodjék valamely kötelezettségbe becsátkozni.

Daube e szókra elhalványult.

— Meg vagyok ró'a győződve, hogy ön ezen közleményemet nem érti félre, — tevő hozzá a köz-

A két közjegyző. (A „Két millió” című beszélyhez.)

jegyző, — s így van szerencsém magamat ajánlani.

(Vége következik.)

A dalnok átka.

— Ulland költeménye. —

Egy vár volt hajdanában, oly fennem tündökolt!
Fényét csodálta a tenger és bűmlő a föld;
Bájos kertek körülté vonák be ékesen,
Sok forrás esőre benne szívárvány fényiben.

Hatalmas, hős király volt a fényes vár ura.
Hírnagtól sápad arca, oly sötét trónusa,
Düh minden gondolatja, szemében rémület,
Ajkiával és kezével osztá vér-ítéletet.

E büszke várhoz egykor két jámbor dalnok ér.
Arany hajú az egyik, a másik hófehér;
Hírfával a kezében lóháton ült az agg,
A szép ifju melléte gyors léptekkel haladt.

Az agg ily szókat ejte: készülj hát gyermekem!
Válassz legszebb dalunkat és vedd ki lelkesen!
Szedd össze az örömmel s bú minden crejét —
Meghatni kell ma nekünk a király kö-szívét! —

Már a magas teremben mindkettő készen áll,
S trónjában a királyné, mellette a király;
Ez szép és borzálályos, mint véres éji-tény,
Amaz oly szende, nyájas, mint hold az ég ivén!

Az agg hurjába csap most, oly csodásan dalol!
És hangja oly magasztos, a szívekig hatol,
Majd mennyei derülten az ifju hangja eseng,
Az agg énekje közbe, mint holtak kara zeng!

Éneklik a szerelmet, a régi jó időt,
Hűség- és férfi érdem? minden szentet, diestét;
Elzengik, a mi édes s megrázza a kebelt,
Elzengzik, mi magasztos, megindít, fölemel!

Az udvaroncok ajkán egy guyszó nem fakad,
A király hadverői mind térdre omlanak.
A dal majd megrépeszti a királyné szívét,
S koldrólól egy virágot az ifjuhoz repít.

„Népem' elesíthátok, e sors most nőmre vár? "
 Kiált böszült dühében reszkette a király,
 S villám gyanút az ifju koblát átjárja kard,
 Hogy dal helyett belőle egy vérsugar fakad!

S mint szétlől szétzilálva áll az egész sereg,
 Az ifju mesterének karján végsőt lihog
 Ez köpenybe fogja, lovára ülteti —
 S elhangzanak a várból reszkető léptei.

A kapunál azonban egyszer megállá még,
 S megragadá a hárfát, e bővös hangszerét,
 Egy nagy márvány oszlophoz dobá keserűben,
 Aztán rettentő átka vizshangza rémesen:

„Átok rád, büszke zsarnok! ne hallj többé zenét,
 Többé ne zengje benned a dalnok énekét!
 De rabok gyáva lépte és sóhaj hasson át,
 Míg romba dönt a bosszú s enyészet száll reád!

„Átok reád, te fényes, te hájos kert s vidék!
 Óh nézd az ifju torzult, merov tekintetét!
 Óh nézd! s hervadj te szünte: minden esőrgő vized
 Apadjon el örökre! s légy puszta, elveszett!

„Átok reád te véreb, te költők gyilkosa!
 Küzdj, fúradj a balérrét, de el ne érd soha!
 Neved legyen felodve, szálljon reá homály,
 Magad mint végső sóhaj a semmiségbe szállj! "

Igy szólt az agg. Az Isten hallá e szótatot
 S azonnal összedőltek a bástyák, esarnokok, —
 Az eltűnt pompa-fényt még egy oszlop hirdeti,
 Az is repedt, s az éjjel a szél ledöntheti.

A szép kertek vidéke most puszta, sivatag, —
 Nem hint árnyat fa lombja, nem esőgödez patak,
 Dics-ének a királyról nem szól, nem zengedez,
 Elpusztult, elenyészett! A dalnok átka ez. —

Prém József.

Jelenet a straszburgi ostromlottak életéből.

Bármiként dicselkedjünk is vele, hogy az emberiség előrehaladt polgárisultságban s ennek következményében: a humanitásban, a jelen háboru története erre nézve kiáltó cáfolatot nyújt ezer meg ezer példában.

A féktelenség, a rombolás, a baromság, az emberiség büne minden változataiban kitör, midőn az érdekek alacsony szenvedélye jut uralomra. E szenvedély hozza létre a tragédiák nagy bűnöseit, s mily mérvben kell fokozódnia e szenvedélynek, ha egész népet lep meg!

A német a világ legérzelgőbb népe s számtalan írójának unalomig hosszú prédikációja az emelygösségig tele van sokszor túlzott humanisztikus eszmékkel. Németország az *állatvilággyleteknek* különösen virágzó hazája, hol a rendőrség megbünteti, a ki ostornyéllal üt lovára, a ki fészkekőből anyja szárnyai alól elveszi a madárfiakat.

S a mostani háborúban ugyanaz a német kérlelhetlenül, szükség nélkül halomra löveti a világ műtermékeit, porrá zúzza száz meg száz ezer francia polgár lakhelyét, felgyújtja a tüzhelyét védni akart városokat s falvakat, csapatai közé sorozza s hazája ellen harcolni késztetni az ifjakat, az ostromlott városok falai közül nem engedi kiemelni a védtelen aggokat, betegeket, nőket s gyermekeket, hanem kérlelhetlenül pusztíttatja őket ragályos kórok, éhség és az ostrom'ó szerek iszonyu lövegei által, kipusztítja a védtelen helyeket mindenéből s az éhségs kétségbejött nyomorába dönti, mit el nem vehetvén magával, a lángok martalékává áldozván, s rablóknak nyilatkoztatja azon polgárokat, kik a hazájukat végső romlásba döntött ellenség ellen fegyvert ragadni merészle-

nek, s ezeket rablókként gyalázatos bitófákön végezteti ki!

A középkor nagy csordái bizonyára követtek el ezeknél talán nagyobb iszonyatokat is, de legalább nem dicselkedtek vele, hogy ők a polgárisultság zászlóvivői, s hőstettekül nem jegyeztették föl azon tényeket, mik a romlott emberi szív gyalázatai.

Ime, mai számunk nyolcadik lapján is mutatunk be a háború ezer meg ezer iszonyatából egy jelenetet. A képet nem francia, hanem német rajzolta s német lap közölte. Straszburg vesznappjaiból egy jelenet ez, midőn a felgyújtott, romokká bombázott város védtelen lakóinak a győzelmes és sentimentális német nem engedi meg a kiköltözést. Nők, gyermekek és ecesemők fejei fölött ég a felgyújtott hajlék, rombolás mindenfelé, s a föld színén nem lehetve többé biztonságot, a föld alá pincékbe menekülnek. De a kétségbeesés kétszeres! míg fejük fölött az egyik öldöklő elem: a tűz, azalatt az Ill-folyó kiárad s a pincékbe fokonykint emelkedő tükre mintegy gúnyosan kínálja a választást: halált a tűz lángnyelvei, vagy halált hideg habjai közt!

S a németek ezeket a straszburgiakat fajrokonainknak is mondják s érzélgős ros z verseket írtak hozzájuk egyik kezükkel, mialatt másik kezüket testvérgyilkolásra emelték.

Attilát isten ostorának, hunjait csaknem ember-evőknek festették az akkori német krónikások; pedig Attila diadalmas mentében megállt Róma kapui előtt, midőn a pogány király előtt Leo pápa élénk szavakkal festette az ostromlandó város iszonyu nyomorát!

A rézovillei őrtüznél.

Csoportozatánál fogva érdekes rajzunk a mostani háboru egyik nagy csatájához, a gravelotteihez vezet minket vissza. „Nagy győzelem a király vezetése alatt!” írták az aug. 19-kei porosz lapok. A francia sereget t. i. a király személyes vezetése alatt állott német seregek várszerű pozíciójukból kiszorították s Metz erődjei közé nyomták. Vilmos király reggeli négy órától kezdve egész napon át lóháton volt s több ízben annyira kitepte magát a tűznek, hogy a királynéhoz intézett körülményes levelében méltán írhatta: „A königsgractzi történelmi gránátokban nem volt hiányom, melyek közül ez uttal Roon miniszter távolított el.” Ez különösen az utolsó előnyomuláskor történt, midőn a második hadtest második osztálya Fransecky tábornok személyes vezetése alatt rohammal vette be a gravelottei magaslatokat. Ennek lejtőin a franciák három sor vadászlés-árkot vontak; a magaslatra felkaspaszkoló országot egész hosszában úttegekkel volt ellátva, s a csata, mely itt már az esti sötétség beálltával fejlődött ki, bizonyára oly véres volt, milyet az újabb kor — a löfegyverek javítása óta — felmutatni nehezen bír.

A küzdelem gyilkos volt. „Borzadtam a vesztések után tudakozódní s az elesettek nevei után tudakozódní, — írta a király a következő napon, — borzadtam, mert nagyon, nagyon sok ismerőst emlegetnek.”

Az éj a csatatéren lepte meg az ősz királyt Rezonville falu egyik félig elpusztított parasztdvarában, a Vionvillebe vezető országút mellett, s itt — szék hiányában nyergben ülve — az őrtüz lobogó lángja mellett álló Bismark szövetségi kancellárnak dietálta azon sürgőnyt, melylyel a királyt a német hadak nagy győzelméről értesítette. A helyszínen működött rajzoló levele szerint a királylyal szemben Károly herceg, Frigyes Károly hercegnek, a hadvezérnek atyja hordón foglalt helyet. A király mögött a lángszerű Moltke, Roon hadügyminiszter s más tábornokok állanak. A lobogó tűzre a király szárnysegéde, gr. Waldersee őrnagy létraalakjában új tápanyagot tesz, gróf Lehndorf főhadnagy pedig ugyanezen őrtüz tűskénél gyújt szivarra, a többivel együtt kipiheendő magát a csata ezen helyén, hol szerzte heverő szétört fegyverek, bornyúk, tölténytartók és hullák tanuskodnak a lefolyt heves nap borzalmairól.

„Csak néhány lépésnyire állottam az érdekes csoportozattól, — írja Schulez Frigyes, képünk rajzolója, — s láttam s hallottam, a mint a király sürgőnyét mondotta. Vázlatomat tulajdonkép nem szándékoztam nyilvánosságra hozni, minthogy a király megbizott annak aquarellben való elkészítésével, de közlöm, hogy a történelmi események hű képe legyen.”

Ünnepi szokások.

Jóllehet többen, többször közölték a lapok hasábjain érdekes leírásokat, ismertetéseket a magyar nép-szokásokról, mindazáltal, úgy hiszem nem lesz egészen érdektelen, ha az eddig tudtunkkal részletesen nem közölt „ünnepi szokások”-ról, néhány eredeti vonással megemlékezünk. Nem azért, mintha talán e lap olvasó közönsége előtt ismeretlenek volnának azok, hanem azért, hogy a valónak hű leírásával egy érdekes képét nyújtunk társadalmi életünk egyik kiváló s eredeti-jellegű mozzanatának, mely specialiter a „magyar ünnepi szokások”-ban nyilatkozik.

E cikkben megláthatja egyszerűen mind az olvasó, hogy az itt felsoroltakkal mennyiben egyeznek vagy térnek el eredetileg e vagy ama vidéken divó ünnepi szokások?

A magyar nép oly kegyelettel viseltetik őseitől öröklött hagyományai, emlékei, szokásai iránt, hogy még a „reformesznek századában” is nagy-részből meghagyá azokat a szokások följújtás gya-

korlata — nemzedékről-nemzedékre szállván — mintegy természetévé vált.

Egy rozsdás kard, paizs vagy egy esorbult vaskeztyű, — melynek ugyszólván semmi értéke sines — mily nagy becsben tartatik, ha például azt mondja róla az irás — vagy *szíjhagyomány*, hogy az IV-ik Béla király hordozta a tatárjáráskor

Ez az ereklyék tisztelésben tartása.

Ép ily mértékben tartja tisztelőben az ősi szokásokat is több más nemzetiség közt a magyar, melyekből a nevezetesebb keresztény ünnepekre, lehet mondani, a legnagyobb rész jutott.

Tudja isten!...e „régí jó szokások” nélkül a magyar embernek „nem is volna ünnep,“ mert néha igen *kellemetes mulatozással* járnak egyben azok a régi jó szokások.

Ott van először a *karácson*.

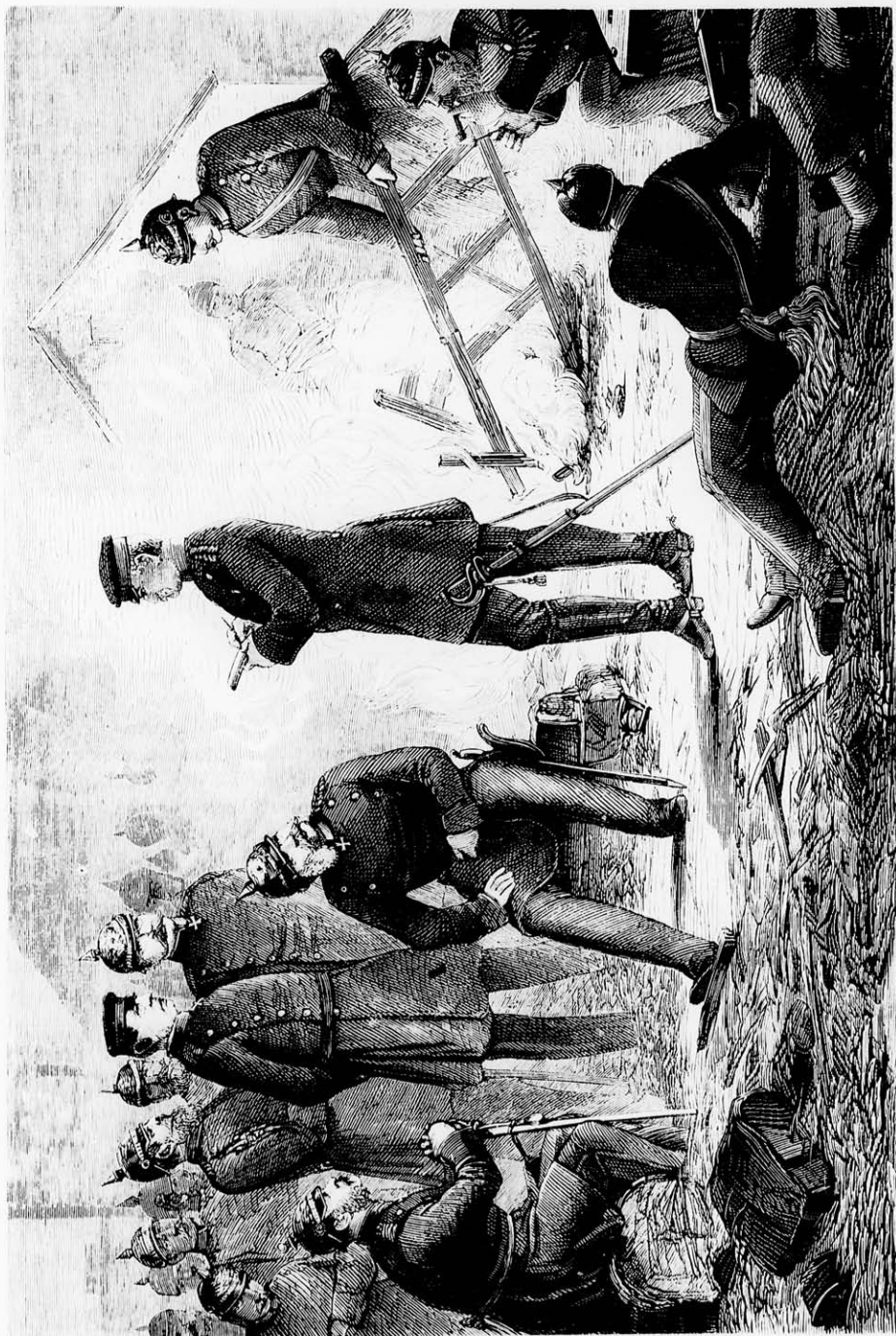
A fikat zúzmarra fedi, apró pelyhekben hull a hó, süvölt a szél s felkavarja, halomba hordja a havat. Milyen szép karácson! — A parasztgazda

meg van élgedve — csak az a szél ne fújna olyan | Krisztusnak nevében, ki e napon született. Meg-
 mérgeesen. Na de majd eláll. | esendül a harang a kis toronyban s imára hív.

refolot a strassburgi ostromoltak életébe.

Minden lecső hópehely isten áldása, ezért hátát | Karácson reggel van „első karácsony.” Az
 kell adni a menny urának, szent fiának Jézus- | „apjuk” felölti ünnepi köntösét s elmegy a tem-

A rezonvillet ortozuel 1870. auguszt. 1-ekéue

plomba. Az „anyjuk“ otthon marad, neki kell „körülnézni a konyhában,“ mert hát ma *hosszabb* ebéd lesz, mint máskor, mivel karácsony van.

Az apjuk felveszi az uri szent vacsorát, azért nem „fölstökömölt“ s hagyott békét a dömötöri vásárban vett *makra* pipának, mert hát „szüz“ szájjal *dukál* felvenni az ur vacsoráját.

Már ezt minden karácsonkor megszokta *cselkedni*, mint a földmives embernek ez a legnagyobb ünnepe nemcsak azért, hogy Jézus e napon született, hanem azért, hogy *télen* „esik,“ aztán télen nincs dolog-ido. Hanem bezzeg meg van akadva odahaza a szegény anyjuk a sok „köszöntő gyerekek,“ kik még kívül a *pitvar*-ajtón elkezdik harsányan teletorokkal szavalni:

„Hej! karácson, karácson,
Van-e kalás a rácsen?
Ha van kalás a rácsen,
Boldog lesz a karácson.“

Ezt megtoldják még egy alázatos „boldog ünnepeket kívánok kegyelmednek s egész családjának áldással, békességgel, léleküdvösséggel“-féle jó kívánsággal... aztán kapnak a szép „mondóká“-ért egy darab „kanca-tejjel“ sült kalácsot vagy egy a *kapcszárbán* megrozsdásodott „karajéért.“

Hanem még csak este van a „*haddelhadd!*“

Előjönnek a rokonok, komák, jó szomszédok, szóval az „egész atyafiság,“ nagy kancsóba kieresztik az *áldozatra szánt* akós hordó piros vérét, hogy megöntözzék a jó, friss, fokhagymás kolbászt stb. Vacsora után megkezdődik a kártyázás... *dióra*. Már ez így *szokás* mindenféle! Van aztán *morogtatás a nyereségből!*

Éjfélkor a kártyaasztaltól *misére* mennek, hol ugyancsak megjárják a szegény hajadon leányok, mert akad olyan pajkos legény nem egy, ki tőből levágja — csak úgy „szokásból“ — legnagyobb ékességüket, hosszú hajukat, úgy hogy sírva néznek utána.

Az uri rendnél szokásban van még, hogy úgynevezett: „karácsonfát“ készíttetnek, mely fel van cícomázva mindenféle csescebecsékkel. Ezt aztán a „Jézuska“ küldi rendszeren jó kis gyermekek számára, kik szerfelett gyönyörködnek a fenyőlombok közt csillogó arany-dió, mézeskalács, és kis katonáknak stb.

Alig mulnak el a kedves karácsony ünnepi örömek, már is újabb lép nyomukba.

Ez az év *utolsó estje*, az úgynevezett: *Szilvester*.

December 31-dikén összegyűnnek valahol a rokonok „egész pereputyostól“ s vidám lakomával, evés-ivás, pohárköszöntés, szóval, igazi *magyar-zamatu* lakmározás közepette eltöltik az időt éjfélt

tizenkét óráig, s mikor az éjfélt verő fali óra tompa (sokszor rekedt) kongása az *ó-év* haddoklását s az *újév* születését jelöli, mindenki leteszi boros poharát, kiveszi a pipát szájából s esőndes áhitattal egy csoportba gyülekeznek, hogy az *ó év vég-tisztelesség tételében* részt vegyenek. Egy *jóhangu* „örög ur“ előveszi a *szoltárt* s egész buzgósággal kezdi diktálni e meghatóan szép melodijú dicséretet: „Az urnak jóvolta, napjainkhoz napokat told,“ melyet a jelenlevők dicséretre méltó áhitattal énekelnek el véges-végig.

Mikor aztán ezzel készen vannak, ismét kezdődik a multság s tart kivilágos-kivirradtik. (Néhol az éneklés után mindjárt szétoszolnak a vendégek, boldog új évet kívánva a háziak és egymásnak.)

Az új év első napjainak is megvannak a maga szokásai.

Ilyenkor járnak ugyanis *nyomatott köszöntővel* a posta- s kéményseprő-legények, iskolaszolgák — alio: pedellus — (kik előtt a Szilvester-éjen egy kis „gyöngö“ färbliben „schwarz“-cá lett lumpácus vagabundusok, azaz *diákgyerekek* — mint a n.-kőrösi kisasszonyok mondani szokták — rendszeren elzárják az ajtót „nem lévén otthon,“) kik bizonyosan kapnak egy pár pohár bort s busásan kikapják a nyomatási költségeket.

Ugyancsak új év reggelén van az *ajándékok küldözése*. A prókatorok a törvénytudói celebritásoknak, a gyógyszereszek, kereskedők (egy kis „számla“ kíséretében) a „kundschaftok“-nak küldözgetnek holmi aprólékos dolgokat. De legjobban járnak a törvénytudói celebritások. A praktikus ügyvédek ugyanis tudják, hogy a „homines legis“ kiválóan szeretik a *gyöngö pecsenyét*, mi oknál fogva ezen kellemes újévi ajándékkal lepik meg őket egy-egy ríktó malac, vagy sípító pulyka képében. E *kedves* szokásokon kívül fölemlíthetjük még, hogy a gazdák ekkor fogadják föl a férfieséledet szolgálatba, mikor is ezek valamely „kikapí“ koresma előtt csoportosulva várják a jó szerencsét és mulatoznak szörnyű módon a „foglalóból“ vagy a — maguk zsebéből, (kiki a maga módja szerint!)

Az új év után meglehetősen hosszú *időköz* van, míg végre megjő a *husvét*.

A husvét: a Megváltó föltámadásának napja! Mily kedves ünnepe ez a fiatalságnak!

Akószámra veszik az *eau de cologne*-t (melyet jobban szeretnénk „ottkolony-nak írni,) készül a sok piros tojás.

A bohó fiatal lútknak úgy repes szívük az örömtől!

Milyen derék lesz az, midőn a kedves szép leány-

kák vidám, piros harmatgyenge arcát megöntözik illatos ottkotonnal, rózsavízzel s hogy futnak el sikoltozva a tüllön átfeskendező illat-zápor elől, aztán mint tettetnek haragot — pedig akkor haragudtak volna csak meg igazán, ha meg nem öntözik őket — s aztán mily kedvesen békülnek meg az öntözökkel (kiknek délután bizonyosan visszajárnak a kölesönt), egy-egy piros tojással eresztve el egyenkint őket, kik megtartják emléknök a kapott ajándékot, a ki pedig nem tartja meg, az legfőbb is . . . *megeszi*.

Az öntözés divatban van maig is, a főrangúknál ép úgy, mint a nép legalsó rétegében. Ilyenkor jaj a szolgáló leányoknak, mert ha megcsipetik a kocsisok vagy béresek, minden cerimonia nélkül kikötözik a kútágháshoz, s egy egész rocska jó hideg vízzel nyakon keresztelik. Persze a bőrig átázott „vászoneselédék“ nem igen osztogatnak piros tojást, az ilyféle *gyengéd* megemlékezésért. Én, ki e sorokat írom, saját szememmel láttam ily *husréti locsolást* és valóban megiszonyodtam tőle.

Ötvenegy nappal esik később *pün'ösd* a husvét-nál, a mikor is közöltetett — a szent írás szerint — a *szent lélek ajándéka* a hivekkel . . . még pedig lángnyelvek alakjában.

Piros pünkösdi napja!

Milyen szép, milyen kedves ünnep! . . .

A legnagyobb költő: a népdalok szerzője is oly fenségesen megénekelte varázsszépességét e gyönyörű dalban:

„Nem anyától lettél,
Rózsafán termettél,
Piros pünkösdi napján
Hajnaltól születél.“

Mily szépen ki van tüntetve e dalban a „piros pünkösdi-hajnalon“ születése egy gyönyörű, szűz hajadonnak! mely talán abból magyarázható meg, hogy Pünkösdi ünnepe a legszebb időszakba esik.

Egyébiránt ahhoz semmi közünk, hogy *miből magyarázható meg*, tehát térjünk a pünkösdi *szokásokra*, melyek az előbbiekkal együtt képezik kissé hosszúra nyújtott cikkünk *lényegét*.

Tehát kezdjük az *előjén*.

De melyik az *elője*? . . .

Nagy kérdés, de ez egészen a cikkirő *böles* belátásától függ, mivel e tárgyban privilegiuma van úgy kezdeni s végezni, a mint neki tetszik.

Én a „pünkösdi király“-on, kezdem, s végzem a „bodza-lombok“-on.

A kezdet, a pünkösdi szokásokat illetőleg, ölelkezik a véggel, mert tudtommal esakis az imént említett *pünkösdi szokások* léteznek.

Jókai, egyik legkitünőbb regényében, az „Egy

magyar Nábób“-ban igen érdekesen írja le a „Pünkösdi király“-t s annak választását. E regényfejezetből mindenki megtudhatja, hogy miben áll a *pünkösdi királyság*, mely közmondássá vált Hanem azért elmondom.

Faluhelyeken szokásban van ugyanis, hogy első ünnep reggelén összejönnek a daliás parasztleányok s szilaj paripákon versenyre kelnek, s a ki leghamarabb ér a *célhoz*, az lesz a *pünkösdi király*, kinek fejére virágkoszorút tesz a falu legszebb leánya.

A faluban a „pünkösdi király“ az első legény, hanem a ki ezt a *tiszteességet* elnyeri, annak ugyan csak „embernek kell lenni a talpán!“

Van aztán dinom-dánom este a falu koresmájában. A cigány huzza mint *parancsolat* s foly a bor a nap hőse tiszteletére, ki nem adná oda *dicsőségét* a világ minden kincseért.

A pünkösdi királynak e mellett *konvenció*s haszna is van, mely különböző helyeken különböző.

Ünnep előtti estén van mozgalom mindenfelé! A leányok — mikor beáll a sötét este, s a hiűz szemű esősz egy meszely bor mellett *pitgizál* valamelyik kurta, koresmában, — kimennek a temetőbe, hova máskor a világ minden kincseért sem mernének belépni, midőn már egy kissé sötétedik, *bodza-galyakért*, s oly nagy teherrel térnek vissza, hogy majd megszakadnak alatta.

Reggelre aztán földiszítik a kis kaput meg a nagy kaput zöld bodzafával (ha történetesen nincs bekerítve az udvar: akkor az ablakokat éri e kiténtetés), s az a legderékabb ember, a kinek a kapuja legjobban föl van „cifrázva.“

E „kapu cifrázás“ emlékezetem óta folytonosan divatban volt nem csak falu helyeken, hanem még nagyobb mezővárosokban is.

Az itt fölsoroltak után bezárólag nem hagyhatjuk említés nélkül a „halottak-napját“, mely egyike a legmeghatóbb ünnepeknek. A *kegyelet* napja ez!

Ilyenkor emlékeznek meg a *kedves halottakról*. A szirokat illatos virágokkal s lámpákkal ékesítik föl és jobban esik a gyászolóknak, ha szeretteik sirját földiszíthetik megöntözve a szeretet, fájdalom s megemlékezés könyeivel.

E szokás — ellenkezőleg a fentebbiekkel — különösen a nagy városokban van kifejlődve. Például a magyar fővárosban: Pesten megható szép a kerpesi temető halottak estéjén, s a porló testek e sötét országában a nyüzsgő embertömeg, a zaj, fény, oly mystikus képet mutat.

Végül kifeledénk egy igen elterjedt karácson-

ünnepi szokást, melyet utólagosan említünk meg. Első ünnep éjjelen ugyanis, mielőtt a család nyugalomra térne, *dióhéjába* — melyekből mindig annyit vesznek, a hány tagból áll a család — vizet öntenek s mindenki választván magának, kiteszik — sorban elhelyezve — az ablak közé s reggelig ott hagyják.

Reggel, mikor felébrednek, megnézik a dióhéjakat, s ha látják, hogy valamelyikéből kiapadt a víz, azt hiszik, hogy annak tulajdonosa kevés ide-

mulva meg fog halni, s a víz kisebb-nagyobb kiapadása szerint igérnek maguknak rövidebb vagy hosszabb életet.

Ime, ezek valának azon nevezetesebb *ünnepi szokások*, melyekről jelen cikkben vázlatos rövidséggel emlékeztünk, melyek régi időtől fogva mintegy kiegészítő részét képezték az ünnepnapoknak, s melyek talán még századok múlva is fentartják magukat.

T. J.

A hús tápértéke.

Ha összehasonlítjuk az ember fogait, rugó és emésztő szerveit a többi állatokéval: azon meggyőződésre jutunk, hogy tápszerőül mind az állati, mind a növényi osztály rendeltetett, s az ember csak természeti ösztönének tesz eleget, ha az állati és növényi tápanyagok keverékéből él. Egy régi boncnok azon állítása, hogy mivel az ember 12 metsző és 20 őrlő foggal bír, tehát tápszeréi is ily arányban legyenek (12:20) egymáshoz: ötletnek nem rossz ugyan, de semmi alappal sem bír; anynyi azonban bizonyos lévén, hogy a hús egyike leglényegesebb és legfőbb részét képezi élelőnknek, talán nem lesz érdektelen pár szóval megismerkedni tápértékével, a mennyire azt a tudomány jelen színvonalán tehetjük.

A háztartás legközönségesebb húsneme, a nyers marlahús 70 egész 75 rész vízből áll, ha tehát a mézsáros egy font húst mér, abból csak mintegy nyolc vagy tíz lat a valóságos száraz tápanyag, a többit nagyjából a víz teszi, mely táplálásra nem alkalmas.

A közönséges friss hús ily nagy víztartalmánál fogva igen hasznos szolgálatot tettek az emberen tett kísérletek, melyek eredménye az, hogy a hizlalás ép oly mértékben növeli az állat húsának száraz tápanyagát, mint a mily mértékben kevesbit a vízzészeket; a víz helyét ugyanis a hizlalás folytán zsír foglalja el. Hizlalt állat húzában 40 szárazrészszel több száraz állati tápanyagot kap a vevő, mint a soványéban, igen hizlalt állatoknál egész 60-ra megy ez arány. A hizlalt ökr 4 ezer rész közül általában kétszáz részszel több tápanyaggal bír, mint a sovány.

Hogy a hús edellel készítésének módja nagy befolyással van annak tápértékére, igen természetes, mert míg a főzés által a tápláló anyagok egy része kifő a levesbe, a sütésnél minden rész benmarad. De maga a főzés különböző módja is megváltoztatja a hús tápértékét.

Jelenleg kétféle módját ismerjük a főzésnek. Az

egyik, mely legáltalánosabban van elterjedve, abban áll, hogy a húst hideg vízbe tesszük és lassan forraljuk fel. Ezáltal a víz, elősegítve a lassu felmelegedés által, a húsban feloldott anyagokkal vegyül s azok egy részét magába veszi. A húsban levő fehérnye egy része pedig a forró víz hőségében összeáll s a felszínre jő, melyet a tapasztalatlan szakácsné le szokott ommét tisztítani s ezáltal ismét egy igen fontos anyag — a fehérnye — kárba vész.

A másik, Liebig által ajánlott mód szerint csak akkor kell a húst a vízbe tenni, mikor az már forr. Néhány pillanatig hagyjuk forni s azután hideg víz hozzátétele által lehűtjük mintegy 70 foknyira. Ha pár óráig ily hőmérséke van a víznek, a megfőtt hús minden tulajdonságával bír a jól tápláló ételnek. Ezáltal ugyanis a húsban levő fehérnye gyorsan összeáll (coagulirt) s oly borítékkal veszi azt körül, mely a víz behatásától megőrzi s az oldható anyagokat nem ereszté ki.

Ugyanazon húsnemmel tett kísérletek azon eredményre vezettek, hogy a két főzési mód nagyon megváltoztatja a hús tápértéke tekintetében. Ugyanis annál táplálóbb valamely állati élelmiszer, minél több légeny (nitrogen) tartalommal bír, a kísérlet pedig azt bizonyította, hogy a lassu melegítés által főzött hús légeny tartalma sokkal kisebb, mint azé, mely egyszerre forró vízbe tétetett; számokkal kifejezve a viszony ugy áll, mint 4:5-höz. A húslevesnél azonban ép az ellenkező az arány, a hideg vízbe tett hús leve sokkal táplálóbb, mint a Liebig módja szerint főtt húsé.

A gyakorlati háztartásra tehát jó lesz megjegyezni, hogy ugyanazon darab húsból nem lehet jó levest és jól tápláló húst is főzni, mert a mely főzési mód kitünő levest ad, ugyanaz elvonja a hús tápláló erejének legnagyobb részét.

A legtaplálóbb levest mindenesetre ugy nyerhetjük, ha a húst apróra elvagdadjuk, hideg vízbe tesszük s lassu főzés után többször kiesavarjuk; e

mód szerint a hús minden feloldható része a levesbe megy át. Ha már most e levestől a vízrészeket lassu melegítés által elpárolgatjuk, a megmaradt hús-szagú anyag megbarnul s előttünk van az ugynevezett Liebig-féle húskivonat.

Mivel azonban száz font húsból csak mintegy három font húskivonatot nyerünk, egy font hús-

kivonat előállítására tehát legalább is 30 font húsravon szükségünk, könnyen belátható, hogy olyan eljárásai mód nálunk legalább igen költséges és esztelen volna, oly helyeken azonban, mint Amerika némely részei, hol a nyers hús majdnem semmi értékkel sem bír: a húskivonat gyártása nagy jövőre van hivatva.

Közlő: *Hangel J.*

Mindenféle világok.

— A világítás történetéből. —

Szép szokás, hogy karácson estjén szeretneinket ajándékokkal lejjük meg. Önző korunkban akár hány ember effelejtén az ajándékozás kedves tulajdonságát, ha e szokás legalább egyszer egy esztendőben arra nem kényszerítene.

Az a szegény öreg anyó, ki tegnap rendesen mélyebben markolt zsebébe, hogy árva unokájának szánt karácsonyfa mellé egy pár száll viaszgyertyát és a világítás emelésére Dítmar-lámpájába egy-két krajcár árú petroleumot vegyen: nem is sejtí a boldogság örömetől sugárzó gyermek oldala mellett, száraz kenyér és tiszta vízből állott estelije elfogyasztása után, hogy amaz őskori tobzódó Lucullusnak — kínél egy ebéd rendszeren 12,000 sestertiusba került (1 sestertius = 18,876 krajcár) és szakácsa már tudta, hogy midő az Apollo-terembe parancsolja a lakomat, 45,000 frankot szabad költeni — ha történetesen kis szobájába lépne, keblét irigység szállaná meg, nem ugyan a szegényes asztal, hanem a fényes kivilágítás láttára.

És bizonyosan a mi őszüléink, Ádám és Éva, is kénytelenek volnának beismerni, hogy habár az „Éden-kertje“ sokkal pompásabb volt is a mi „Városerdőnk“nél, vagy a majd ezután létesítendő „népkert“nél: a világítás tekintetében messze maradt az még a „Széna-tér“től is, mert a méla hold és pislogó csillagokon kívül egyetlen gázlámpa sem oszlátá el éjjeli homályát. Egyébiránt őszüléinknek egészen a tulságig vitt tolette-takarékosságuknál fogva, még az öltözködés műtételénél sem volt szükségük világításra, de midő később felemondották nekik a szolgálatot és maguknak kellett gondoskodni életföntartásukról, csakhamar érezték a világítás hiányát a hosszú téli estéken, és annak mesterséges uton előállítása nem egy ízben szolgáltatott fejtorésre okot és alkalmat. Vajjon lette-e aztán sikere? hallgat róla az írás.

Az „Éden-kertje“től a „Városerdő“ig, „Ádám és Éva“től „Klucky“ig, sokat ment ugyan a világ-

előre, csak a világításban tett lépések haladtak lassan.

A klasszikai őskorban a haladás a fenyő-fáklya és az olajlámpa közt levő rövid pályán mozgott, a mi ismét változatlanul maradt, Periklestől egészen XV. Lajos koráig, midő a reflector-lámpák jöttek divatba. A francia királyság már végvognaglásai között volt, midő Argand 1788. egy égő parasztház fényes lángja által indítva, új lámpája összeállítására adta magát. A kísérlet soká nem akart sikerülni, míg végre a véletlen az ágazi utra vezette. „Bátyám — beszéli Argand öcsese — hosszabb idő óta kísérletet lámpájának létrehozását. Karácson estjén egy boros palack letört nyaka hevert a tüzelő párkányán. Miután esetlegesen átmarkoltam és a lámpa köralakú lángja főlé tartottam, a láng azonnal fényesen lobogott föl. Bátyám éiragadtatva ugrott föl helyéről, örömmel rohant felém s hevesen átkarolt.“

Hányan irigylik ma Argand karácsonyi örömet és még talán a győztes öreg porosz király sem éri magát jobban eddigi babérai párnáján.

Argand óta egymást érték a találmányok az olaj-lámpák összeszerkesztésében, és miután Carcel azon szerencses gondolatra jött, hogy az olajtartót a lámpa aljában helyezze el, az általunk használt modérateur-lámpában a tökély magas fokára jutottak.

Jóval később merült fel a gyertya. Faggyugyertyát pamutbéllel csak a XV-dik században találmuk. Az öntött gyertyát csak századunk eleje óta ismerjük, a stearin-gyertyát alig 45 év óta. Chevreul 1823. tanítja az enykes faggyút szilárd és folyékony zsírsavvá felbontani és a szilárd zsírsavat szappanosítás után a folyékonytól elválasztani. Cambacéres 1825. találta fel a font pamutbelet, a mi a láng tisztítását fölöslegessé tette, és ezzel alapját veté meg a stearin-gyertya készítésének. Azonban még a juliusi forradalom is elhunyt, mielőtt ez új iparág gyökeret verhetett volna. Csak X. Károly kamarása, de Milly, sok-

oldalú tudományos férfiú, kit királyának bukása minden önfentartási eszköztől megfosztott, kísérlette meg a stearin-gyertya gyári előállítását és csak ezen geniális férfiúnak sikerült azt kereskedelmi cikk rangjára emelni. Hat évvel később, 1837-ben alapítá bátyja az első stearin-gyertyagyárat Bécsben és róla nevezzük még ma is Millygyertyának.

De a lámpa és gyertya tökélyesítésével nem ért véget a világítás története, sőt még csak most kezdtek igazán fölmerülni a találmányok úgy az új világítási anyagra, mint az új módszerre nézve, a gázvilágítástól Reisner Emil Phöbus-lámpájaig.

Mint új világítási anyag lépnek elő és jönnek a kereskedésbe a répamag-olaj, a kátrány különböző tisztított fajai, minőségük szerint photogen,

ásványolaj, hydrocarbur, pala-olaj stb. neven, továbbá a velük rokon petroleum vagy föld-olaj, gyertyaöntésre a palma-olaj; cetvelő — sajátságos zsiranyag, melyet a hosszufejú fízeter és a déli világtenger egyéb halaiból nyernek, — a paraffin, melyet 1830-ban Reichenbach fedezett föl Morvában Blansko mellett kátrány-lepárolás alkalmával.

De a világításban tett minden előhaladást felülmúlja nagyszerűség és jelentékenység tekintetében a gázvilágítás fölfedezése. Évezredek óta ott hevert az ember közelében, és mégis alig 75 éve fedezték föl. Minden világításnál előbb gázkészítésnek van helye a világítási anyag — olaj, viaszból, stb. — és úgy a fénykifejlésnek a gáz elégése által.

(Vége következik.)

Egy hét története.

(December 12.)

(VK.) Szent Cecilia! esodatevő szűz, kinek ujjai alatt az orgona liliumokat hajt, (mint ezt régi olasz mesterek híres képei kézzelfoghatólag bizonyítják,) lehetetlen, hogy most meg ne légy elégedve velünk, hű népeddel! Mi most egészen a te harmóniáidnak élünk! Neked áldozunk reggel a matiné-en, délben a templomban, este a színházban vagy hangversenyteremben. A te legfőbb papod ünnepére készül az egész Pest, s szívesen fizet kettős árt a „Fidelio“-ért, noha máskor rendszer ár mellett sem igen törte magát érte, és szerencsétlennek érzi magát, ha a Beethoven-koncert jegyeitől elkéscett. Minden szobában, a hol zongora van, a „kileneedik“-ről beszélnek. Azt, hogy symphoniáról van szó, tudni kell mindenkinek. Ki beszélne most másról, mint ama géniuszról, ki míg élt, csak egy mogorva, siket ember volt, holta után pedig félisten. Minden hangszer zeng-bong; egy része azért, hogy a Liszt vezetése alatt kitegyen magáért, a legtöbb pedig azért, hogy kiesiben készítse elő magát az élvezetre, melyet nagyban fog majd kapni. De a Beethoven-ünnep korántsem ölel magába mindent. Van egyéb is. A florenciek, (kikről Brassai bácsi azt tartja, hogy ez az egy tökéletes van a világon, minélfogva egész fiatal szenvedélylél jár is utánuk,) elmentek ugyan már, de megint visszatérnek. Kuhn Anetta k. a. (egy szegény müncheni fiatal lány) citeráz, az arisztokrata hegedűk és zongorák szalonjába: a redoutba víve azt az egyszerű hangszert, mely a bajor és tirol faluk idylljeit szokta zengedezni a maga reszketeg, vékonyan pengő

hurjain. Szegény leánynak neveztük, mert rája nézve a kis, a szépszájú és a nagy közönség mindegy. Neki mind egyforma sötét látvány. Ő csak a ruhasugásról és tapsokról tudja meg, hogy hallgatják. Az üres terem látása nem szomoríthatja el. Műsorát ismert közreműködők nevei érdekessítik itt is, mint Bécsben. Ki is tudná egy vak lánytól megtagadni a közreműködést, mikor oly kedves vidámsággal tud mosolyogni arra, a kit nem lát.

A zeneidény hangzik most a templomokban is. Boldogsasszony fogantatása napján a budavári főegyház khórusáról a Haydn C-miséje hangzott, a szerviták pesti templomában pedig a Liszt „Ave Maria stellá“-ja.

Hát a zenekedvelők, kik megházasodtak, vagyis — elnökük gr. Festetics Pál áldozatkészsége és a maguk buzgalma folytán — saját teremre tettek szert: mily érdekesen tarták meg a megnyitási ünnepet! Előadták a Mendelssohn „Ruy Blas“ nyitányát, a Mosonyi e napra irt kantatédját, Schubert-től egy bevégzetlen symphonia pompás töredékét, (mely mint egy remek torso, többet ér sok egész-nél) a Händl „Allelujá“-ját, s közben egy fiatal leány (Janik Paula k. a.) szavalta az ünnepi „Prolog“-ot, az egyleti költő: Komócsy József művét. És meg kell adni, hogy igen szép volt — a fiatal leány. A költemény kevésbbé, a szavalat legkevésbbé.

A Mosonyi-kantáte pedig érdemes mű. Gonddallal dolgozva, karénekeiben sok a hatás, s a dal muzsája is (képviselve Pauliné asszony által) jel-

lenző, gyöngéd és magyar rhythmusú hangokon énekel. De a műgond több benne, mint az eredeti képzelem. Megvalljuk különben, hogy ránk nézve ez a mű nem is volt most zeneköltemény, hanem csak hangráma, melyből egy hosszúszakálú, szelíd mosolyú, magas homlokú arckép mosolygott reánk! Szegény Mosonyi! a zenekedvelők utóó hangversenyén mily nagy buzgalommal zaklatta még azt az eseten nagy contre-bass-t! Nem volt nála a zenészeti önkényes-seregnek buzgóbb köz-katonája, ő, ki vezérük lehetett volna; s most — mindegy neki: Bartalus barátunk akár ugy magasztalja, mint nyolc év előtt, akár úgy kisebbiti, mint jelenlegi rossz kedvében.

A nagy közönség, mely a zenekedvelők esinos új termét egészen megtölté, a három oldalon végig futó karzaton épp ugy szorongva, mint a földszinten, kereste az emelvény körül a Mosonyi mellszobrát. De nem találta, csak a Lisztét, kit eredetiben is láthatott a körszékek első sorában. De bizonyára ott lesz a másik mellszobor is nem sokára. A zenekedvelők hálás emberek. Ők ez ünnepély után ezüst vezénybotokat nyújtottak át karnagyaiknak: Thern Károlynak és Thill Nándornak, és bizonyára nem fognak elfeledkezni Mosonyiról sem, ki egyletüknek tevékeny támasza volt, még pedig sokféleképp: tanácsokkal mint zenetudós, karénekekkel mint költő s vonóval, mint gyakorló zenész.

Maga a terem, melyben az ünnepély folyt, elég esinos, s ha alsó falai a mostani hamvas-agyagkéknél élénkebb színt kapnának: mindjárt derültebb benyomást tenne ránk az egész. A viszonyok nem engedik meg, hogy e terem, (mely a bálvány-utcai Festetics-ház udvarába van rejtve,) egészen a szent Cecilia temploma, vagy a szerény prolog szerint: kápolnája legyen; hanem koronkint lesz benne vig táncestély s komoly tanácskozás, boldog lakodalma egy-egy összekerült párnak s boldogtalan liquidációja egy-egy széthullott részvénytársaságnak, miután az egylet — mikor nincs rá szüksége — másoknak is kiadja, nagyobb társas és értekezleti összejövetelekre.

A „zenele“ is megszólalt e zengő-bongó idényben. Nem valami érdekes hangversenyvel, minő egykor a „történeti“ volt; effélével de hogy fúrasztja magát; hanem az irodalomra adta magát, s „házasulhatnék“ vágyában hirdeti minden jó tulajdonát, hogy minél többen kapjanak rajta. Saját házat akar s kéri a publikumot, hogy elégítse ki e zaklató vágyát, mely évek óta annyira elfoglalja, hogy valami derekasabb előadást rendezni egészen el is felejtett. Hanem aztán őt magát

is elfelejtik s kezd kimenni a divatból. Ma már mindenki az országos zeneakadémiát emlegeti, élén Lisztel.

Szegény Liszt! Ő is ismeri, mi a nagyság átka. A belvárosi plébánia, a hol lakik, valóságos búcsújáró hely, hol őt reggeltől estig zaklatják. Majd mindennap visznek hozzá egy zongorázó „csodagyermeket“ (mert melyik zenemesternek nincs egy-egy ilyen!) s ő neki végig kell hallgatni, sőt utoljára meg is diésérni valamennyit. Mit tehetne egyebet? Ha azt mondja: „lehet belőle, csak tanuljon“ — erre elég egy pere; de ahhoz nincs ideje (s tán szíve sínes,) hogy egy csomó fényes reménységet a meggyőzés érveivel lassan és gyöngéden szétoszlasson. Ekkép ma már nem egy szobában verik a billentyűt s zaklatják az éneket — a másik örömsugárzó arcai mellett — abban a reményben, hogy a jövő bizonyos, mert Liszt is, a nagy mester, jövőt ígért. És a jövő okvetlenül el is jó, hanem a csodagyermek ugyancsak közönséges fickóvá nő benne, ki örül, ha egy pár vékony zongoraorához juthat, a nagyreményű kisasszony pedig a füstbe ment remények hosszú bűti saionja után erősen fogja magát ajánlgatni valamely tisztességes házhoz — nevelőnőnek vagy társalkodónőnek!

Mennyivel irigylendőbb vágyaitok vannak ti néktek, esodátlan kedves kis gyermekek, kik színtén vártok most egy édes jövőt, mely nincs messze és bizonyosan eljő, hogy beteljesítse vágyaitokat. Ti nem ismeritek a csalfa műzsat, s a kis Jézuskába vetitek ártatlan reményeitek picit horgonyát, a ki el is hozza nektek a karácsenyfűt, annál szebbet és csillogóbbat, minél kevesebbet sirtok, mikor az édes mama megfésüli szőke fürteiteket! A ti szűk világotok tele van nagy örömekekkel. Egy zöld ág, egy tarka papír, egy pár aranyos dió elég, hogy megnyiljék előttetek a paradicsom. Milyen kár, hogy nagyra kell nőnötök!

Meglehet, hogy egyiketek vagy másikatokból író lesz, s húsz év múlva tán éppen ilyenkor egy ujdomatú, legislegoesebb, nélkülözhetlen és hézagpótló újság előfizetési fölhívásán tőri a fejét.

Ennek is most van a saisonja. Mivel ez idő szerint még valamivel több írónk van, (de csak kevésel,) mint újságunk: nulla diés sine — ephemerida. Legalább is tíz új lap rugtat neki új évvel a diésőségnek. Vén phoenix támad föl hamvaiból, képes lapok szaporodnak rakásra, új heti közlönyök kívánják boldogítani a szegény népet, s egy merész zászló a nőemancipáció jelígeivel bonlik ki. A régi becsvágynak vége: senki sem kíván többé költő vagy tudós lenni — elég ha

szerkesztő lehet. És ez mindenki lehet — legalább egy darabig.

Az új év az új szerkesztők reménye — a farsang a bálkomitéké. Már országszerte ismeretesek a megválasztott elnökök és bizottsági tagok névsorai. Már a lady patronesse-ek is megválasztvák, (egy sínes köztük, a ki ha nem miniszterné, ne lenne legalább is bárónő,) már hirdetik a nagy

meglepetéseket: cotilonjegyeket, táncrendet és Lehmann — és fogunk táncolni mindenféle jótékony célra, legislegörösebb a szegény francia foglyok javára, kik íránt oly nagy a részvét, hogy a Falk Miksa fölhívása folytán még Harpagon is benyúl a zsebébe, s bár legszakadozottabb bankjegyét, erre az egy célra még is sohaj nélkül adja oda.

V e g y e s k ö z l e m é n y e k .

* [III. Napoleon udvara.] Még folyton emlegetik, hogy III. Napoleon elfoglalhatja a francia trónt. Minden tiltakozik ez ellen, az erköles ugy, mint a szabadelvűség. A Tuillériák átkutatott titkos iratai szomorú világot derítettek azon udvarra, mely Sedánnál szétrobbant. E papírok tartalma — mondja egy világhírű angol lap — megfosztotta a despotismust vakító esillámaítól s napfényre deríté amaz alávaló és megvetésre méltó mesterkéltiséget, mely egy nagylelkű nemzetet rabigába görnyesztette. Napoleon kormányja, mint Gladstone magát kifejezte, „az isten tagadása volt e földön.“ Tanácsadói merész, gonosz emberek voltak, kik egymás ellen sem szűntek meg fondorkodni s kiket egyedül ama közös összeküvés egyesített, melynek célja volt: a meggazdagodás saját hazájok rovására.

Napoleon udvara foslettek, parasiták és kéjencok Eldorádjája volt. Tízennyole évig tudta megtartani kezében a kormányt, melyre esküszegéssel s erőszakkal jutott, hizelegve alattvalói aljabb szenvedélyeinek s szervezett csalási, hazugsági és kémkedési rendszerrel állítva fel. Fényes udvara mellett a francia nők abban lették élvüket, hogy egymást tekintet nélkül különködésükben felülmúlják, s a francia férfiak nem bírtak elég bátorsággal e frivolitásnak útjába állani.

Voltak ugyan becsületes polgárok, kik tiltakoztak e saturnaliák ellen, de figyelmeztető szavukra kevesen hallgattak. A köznép által gúnyoltattak a miniszterek és törvényhatóságok által letartóztatottak, bebörtönöztek avagy számkivetésbe küldettek. Minden, a mi jó, nemes és generosus volt a nemzetben, megromlott e ragályos légkörben. Pascal és Corneille nyelve mediummá lett ezek lelkének megromlására. A legfontosabb napieseményt majd egy színész nő képezte, ki új utat talált fel az illem megsértésére, majd valamely új játék, mely egyik vagy másik házasságtörő nőt istenítette.

Páris tündérvilág lett, melybe a föld kerekéigének minden zugából özönlöttek a hiuk, a renyhék és a kéjlegők. A férfiú gazdagságában, a nő valamely eszásári hivatalnok előtti kegyében kész ajánlólevelet talált, az előkelő körökben való felvevére. A válaszfal érény és bűn közt eltávolított. Az udvarihölgyek mosolyogtak a courisánokra s hódoltak nekik, a midőn ruházatukat és szokásaikat utánozni törekedtek. Hamis kártyások, bürziánerek, roszhírű kalandorok s közhivatalnokok a legbensőbb barátságban létek.

Ki a szerény ipart nagyszerű ostentációkkal képes volt insultálni, nem kérdezett, hogyan szerzette vagyonát. Tisztelet és becsületesség a mult előítéleteinek tartatott. És mi lett a következmény? Ez oly commentár a zsarnokság fölött, a melyet nem tévesztenek szem elől azok, kik a személyes uralom előnye mellett rajongnak, s kik készek az ősszeség szabadságát feláldozni az egy személyben összpontosított erőért.

A francia hadsereget teljesen elsöpörte az áradat: a eszásár fogva van, kreaturái nemtelen jólétben élvezik ragadományukat s harcolni sem mennek a hazáért, melyet elárultak. A vir csoport szárnyra kelt; elpuhult s a nagyok pazarlása után felgazdagodott bourgeoisie, fegy verviselésétől elszakott munkások, kik saját vezetőikben sem bíznak, zárkóztak Páris védőfalai közé, szájhösködést, szájalomra méltó lamentatiót állítva szembe a német légiók szigorú fegyelmevel, melyeknek vasölélése napról-napra szorosabbá válik a modern civilizáció hánytorgatott fővárosa körül.

Nem tudjuk, mily hangulat uralkodik a tartományokban; azt azonban állíthatjuk, hogy a párisiak, bármily mélyre süllyedtek is, a becsület iránt érzéküket amnyira épen nem vesztették el, hogy készek legyenek diadallal fogadni süllyedésök első okának visszatérését, a december 2-ika és Sedán emberét.

D. N.

Hinni kezdem, hogy dieső napoknak
 Éjük maholnap fényes hajnalát,
 Midőn a népek mind fölemelik
 A föld porába gázolt fejüket,
 S végig menydorgik a föld kerékén:
 „Legyünk rabokból ismét emberek!”
 Ez nagyszerű, de véres kor eszen,
 És úgy illik, hogy véres legyen!...
 Már vírözön volt, most egy vérözni kell,
 Hogy megtisztuljon a világ a szemnyitől,
 A mely fölötte meggyülekezék;
 Egy vérözön kell! és ha az lefolyt majd,
 Hogy megmossdott föld tiszta szép leend,
 És lakni fognak emberek fölötte,
 Hasonlítók az isten képhöz.

* (Csokonairól Jókai Mór) a Kisfaludy-Társaság egy közelebbi gyűlésén felolvasást fog tartani. Csokonai Vitéz Mihály költeményei ugyanis a költő életében számos kéziratban keringtek, még pedig azon alakban, a mint azokat először megteremté. A nyomtatásban megjelent költemények nagy része már nem az eredeti többé, sok meg van változtatva, módosítva, enyhítve, sőt vannak költemények, melyeknek egészen más végük van, mint a milyen eredetileg volt. Igaz ugyan, hogy e változtatásokat maga téve Csokonai, de e megváltoztatott költeményeket még sem fogadhatni el a költő egyéniségének, jellemének kritériumául, mivel köztudomású, hogy őt kényszerű helyzete, a számos pressió, melynek kitéve volt, nem egyszer kényszeríté olyat tenni, a mit e helyzet és pressió nélkül nem tett volna. Jókainak egy oly írott régi gyűjtemény van kezében, mely Csokonai költeményeit eredeti alakjukban foglalja magában. Ezekből ki fog derülni, hogy Csokonai nem az az ember volt, a kinek öt tartani sokan hajlandók voltak s legkevésbé sem érdemli meg az aláztóság, szolgáltság, szabadelvűtlenség vádját, melyvel megváltoztatott költeményei alapján sokan illetik. Jókai ugyanezekről föl fogja olvasni Csokonainak egy eddig egészen ismeretlen költeményét, mely mind tisztult ízlés, mind technika, mind a gondolkodási emelkedettség tekintetében ikenmü későbbi legjobb irodalmi termékeinkkel kiállja a versenyt.

* (Az írói segélygyűlés) szokott évi hangversenye a bőjt alatt lesz, s hihetőleg Liszt is közreműködik. Ez alkalommal gr. Zichy Gézáttól is mutatnak egy egy magyar zenebűládát.

* (Mordánból újjak:) „O Felsőge a királyné, kevés kivétellel, mindmapp tesz rövidebb vagy hosszabb kirándulást. Kiseretében rendszeren két nővére: Alencon hercegnő s Mária, nápolyi volt királyné van. A császári család egészségi állapota különben a legjobbnak mondható, s még a mostani kedvezőtlen időjárás sem volt arra kártékony befolyással. A levegőváltozás különösen a kis Valéria főhercegnőnek használt, kinek fejlődését a bécsi orvosok a birodalom fővárosában nem találták korának megfelelőnek.”

* (Schwarzenberg herceg bíbornok,) a napokban Pestre érkezett, honnan Esztergamba rándult. A bíbornok utjának célja, mint beszélük, ez volna: Azon kiálló szerep, melyet a herceg a legközelebbi egyetemes zsinaton a kisebbség főpapjai

között elfoglalt, arra enged következtetni, hogy a hercegbíbornoknak ismét fontos küldetése van; ez nem egyéb, mint az osztrák és a magyar püspöki kar között egyezményt hozni létre azon magatartásra nézve, melyet a püspöki kar a lehető zsinati határozatokkal szemben elfoglaljon. A bíbornok ez ügyben azon irányhoz tartozik, mely a többségi határozatoknak való alárendelést hangoztatja; ily értelmű eljárásban állapodott meg előbb Rauscher bíbornokkal, s most hasonló célból keresi föl a magyar primást.

* (A tüzoltók) e hó 5-én értekezletet tartottak s az országos tüzoltó-szövetség megalapítását határozták el. Az első szövetségi ülés színhelye Pest lesz s a központi bizottság következőleg alakult meg: elnök gr. Széchenyi Odón, tagok: Follmann, Weimann, Krause Pestről, Varjai Aradról, Thimnagl N. Szombatból, Schwartz Esztergomból, Martinengo Pozsonyból, Simonyi Debrecenből, Rösch Sopronból és Grabor Zágrábról. Hasonlólag szövetséget alakítottak a tornászok is. Ennek központi bizottsága így alakult meg: Matolay Elek elnök, Mátyus Arisztid és Boeckelberg Pestről, Kánya és Rösch Sopronból, Örvényi Debrecenből és Walbach Kanizsáról. E bizottság azon fog működni, hogy az első szövetségi tornász-gyűlés Pesten országos torna-ünnepélységgel legyen kapcsolatlan.

* (Petőfi gyakkori emlegetés tárgyja) a külföldi lapokban. Így közelebb is egy angol tudományos folyóirat: „The Academy” említi, hogy Pesten Petőfinék egy, az eddigieknél teljesebb kiadását rendezik sajtó alá Jókai Mór és Greguss Ágost. (Ez az „Athenaeum” kiadása lesz.) Megjegyzni egyszermind, hogy e gyűjteménybe a költő 1849-iki s eddig meg nem jelent verseiből is fölvesznek sokat, noha — teszi a tudósító hozzá — aethetikaik tekintetben ezek a költőnek leggyöngébb költeményei.

* (A lipótmezei tébolygásban Budán) nagy előkészületeket tesz az igazgatóság a karácsony-est méltó megünneplésére. Nagy karácsonyfák lesznek fölállítva, melyeken mindenféle ajándékokkal lepik meg az elnébetegeket.

* (Új regény.) P. Szathmáry Károly „Az ország sötét” című négy kötetes regényéből már az utolsó iveket szedik, s az egész mű újjére meg fog jelenni az „Athenaeum” kiadásában.

* (Halálözsis.) Dr. Berger János, a bécsiek egyik kitűnő politikusa, s a kiegyezkedési elvek híve, dec. 9-én Bécsben meghalt. A bécsi lapok részvételles és kegyeletes sorokkal tudatják az esetet, mint a politikai tőr egy nagy vesztességét a közönséggel.

* (A posta-galambok.) Érdekes tudni, hogyan kötik ez ártatlan állatkára a tovaszállítandó közleményeket. A „Gaulois” így írja le: A lúd ill alsó felét levágják s hosszában rá illesztik a galamb farktollai egyikére. E könnyű kis tollszárban van egy kis darab papír, melynek hossza 4), szélessége 30 millimeter. E papíron közönséges nyomtatás mikroszkopikus photographiája látszik, melyet csak rendkívül nagyítóüveg segítségével lehet elolvasni. Az egész egy négyhasábos hírlap alak-

jával bir. Az első hasáb a sürgöny-küldő hivatal és azon hivatal megnevezését tartalmazza, melynek a sürgöny szól, a többi három magukat a sürgönyöket egymás folytában, kikezdés és pontozás nélkül. A hátapon az első hasábnak megfelelő hasáb üres, a többi pedig szintén sürgönyökkel van tele. A „Gaulois“ által leírt lap 226 magánsürgönyt hozott. Ezeket rögtön leírták és átküldték a címzeteknek.

*(*Scott Walter születésnapjának*) századik évfordulójára, mely jövő augusztusban lesz, Skóthországban már nagyban készülnek. Eddig azonban még nincs megállapítva, hogy ez ünnepély Edinburg vagy Melrose-ban lesz-e.

*(*Földmives iskola.*) A Hradeken, Liptó megyében felállított állami földmives iskola 1871. jan. 1-ső napján fog megnyitni. A tanintézetet még három, szabad élclmezéssel és ellátással összekötött növendék hely van betöltetlen, melyek elnyerésére a kellő felszerelt folyamodások még e hó folytán a hradeki földmives iskola vezényelő tanárához Rády Istvánhoz Hradekre intézendők. Általános felvételi feltételek a következők: a) tizenhat éves életkor, b) egészséges, munkaképes testalkat, c) a tót előadási nyelv ismerete, d) jó sikerrel végzett elemi iskolai osztályzat, e) jó erkölcsi magaviselet. Az ezen feltételek mellett felvett tápintézi növendékek díj nélkül fognak lakás-, fűtés-, világítás-, élclmezés- és oktatásban részesíttetni. Az intézetben lakó és élclmezett tanulókn felül az intézetben kívül lakó növendékek is vétetnek fel, ha a fenn elősorolt képesítéssel bírnak.

*(*Női tanulók.*) Tavaly több amerikai nő Bécsben is hallgatta az orvosi tudományokat, Angliában meg pláne lettek a szigorlatokat is és bizonyítványokat kaptak. Most e kérdés Ausztriában is szőnyegre kerül. Mult évben ugyanis több bécsi nő, — a többi közt a közös hadügyminiszter báró Kuhn leánya, továbbá a tudományos akadémia titkáranak Schrödernek, és a jeles dr. Schulznak leánya — a gimnásium felsőbb osztályának tantárgyaiból vizsgát tett a bécsi os. k. akadémiai gimnásiumon, mely alkalommal nagy hajlamot árultak el a görög klaszikusok tanulmányozása iránt. Az osztrák gimnásziális törvény még igen hiányos, s a nők számára kiadott bizonyítványok csak magán, de nem állami természetűek.

*(*Különös eset.*) Toursból, dec. 3-ról jelentik, hogy a léggolyó ama sürgönyökkel, melyek Ducrot tábornok „sikeres kitérését“ jelentik, Belle-en-Mer-ben ama házra szállt le, melyben Trochu tábornok született.

*(*Hélsb Dunas Sándor.*) a nagyhirű regényíró, mint a távirat jelenti, e hó 10-ikén elhunyt Plyben, Dieppe mellett. Alig van olvasó, ki nevét ne ismerné, mert regényei mindenütt el vannak terjedve. 1803-ban született, s már 1826-ban egy kötet beszély által vonta magára a figyelmet. Mind az ő, mind fia működéséről részletesen szólottunk, midőn ez utóbbi areképét bemutattuk olvasóinknak.

*(*A károlyfőhercegi indóházban*) dec. 7-én reggel eddig ismeretlen okból tűz támadt, mely csak-

hamar elterjedt az épület egész balszárnýában s elhanyagolt minden éghető, mit utjában talált. Csak nehezen lehetett megmenteni az árukatárt, mely tőzsomszedságában van. A kár így is 8—9000 forintra rug.

*(*Az erdélyi múzeumgyűjtő*) igazgató választmányá megvette Bielz Albertnek mintegy 360,000 darabból álló beeses esigagyűjteményét.

*(*Nagy mennyiségű régi pénzeket*) találtak Zsámbék környékén a bóthi pusztán. A kincsét néhány földmives lette, de anélkül, hogy leletüket a hatóságának bejelentették volna, a legértékeseb arany pénzeket potom áron eladogatták. Már most remény sincs ahhoz, hogy visszakérülnek s az ottani lelkes, ki későn vette híret a dolognak, csak egy pénzdarab birtokába juthatott. Ez egy III. Nicephor korabeli pénz a XI. századból, melyért bármely múzeum szívesen ad 20—25 forintot.

*(*Belsőlyétt sziget.*) Block kapitány, ki az „Adolphe“ nevű hajón közelebb Janiqueból Londonba érkezett, jelenti, hogy a csöndes tengeren az új Hebrida szigeteket mellett utazva, az Aurora sziget eltűnését vette észre. A 36 mértföldnyi hosszúság s 5 mértföld szélesség sziget a legtermékenyebbek egyike volt. Köztudomású dolog volt, hogy e szigeteken közül kettőn tűzhányó hegyek működtek, de a többit eddig a vulkanikus befolyástól menteknek tartották.

*(*Az öreg Körösy Ferenc 50 éves színi pályájának*) jubileuma alkalmával az aradi közönség egészen megtöltötte az ottani színházat. Kotzebue „Nagy zavar“ című színművét adták elő, melynek első felvonása után a szintársulat összes tagjai a színpadon gyűltek össze, s megjelent köztük a 78 éves színész is, fia és menyé karjaira támaszkodva. Beödy Gábor üdvözölte rövid beszéddel, s aztán egy babékoszorút és ezüst serleget nyújtottak át neki emlékkül. A közönség zajosan tapsolt és több ízben kihívta az aggastyánt, ki ez alkalomkor a színpadra lépett. Az ország több részéből pedig üdvözölő táviratok érkeztek a szintársulattól.

*(*Magánlevél szerint*;) Kossuth Lajos nővérét, Rutkayné asszonyt, igen súlyos csapás érte. Szép reményű fia ugyanis hajósülyedés áldozata lett, a mint nem rég Amerika felé utazott.

*(*Eugenia Windsorbán.*) A francia excészárné és fia f. hó 4-én külön vonattal, mely egy salonné és öt első osztályú kocsiából állott, Chislehurstből d. u. 2 óra 20 perckor Windsorbá érkezett, hogy viszsonza az angol királynőnek közelebb nála tette látogatását. Kísérete néhány férfi és nőtagból állott. Az indóháznál lord Fitzroy Phipps és Cheesmann fogadta az érkezőket, kiket három udvari hintó szállított a windsori kastélyba. Ide érve nagy számú tömeg üdvözölte a magas vendégeket s Eugenia kellemes fejbölitásokkal s ajkán mosolylyal fogadta az ovatókat; mind ő, mind a herceg feltűnően jó színben voltak s a szíves fogadtatás észrevehetőleg a legjobb hangulatot keltette nálók. Miután reggeliztek a királynővel és a kir. családdal, 3 óra 45 perckor elhagyták Windsort s visszatértek Chislehurstba.